

Характеристика використання ліжкового фонду для стаціонарного лікування дорослого населення з хворобами органа зору

Г.О. Слабкий, С.В. Збітнева

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», Київ

Наведено результати аналізу забезпечення дорослого населення спеціалізованими офтальмологічними ліжками. Показано рівень їх використання за адміністративними територіями. Доведено нераціональність планування ліжкового спеціалізованого офтальмологічного фонду в регіональному аспекті.

Ключові слова: офтальмологічна допомога, доросле населення, ліжковий фонд.

Вступ

У пілотних регіонах України проводиться відпрацювання принципово нової системи надання медичної допомоги населенню (Комітет з економічних реформ при Президентові України, 2010) з визначенням первинної допомоги пріоритетною (Матюха Л.Ф., 2011) та оптимізацією стаціонарної допомоги на принципах її інтенсивності (Лехан В.М та співавт., 2009; 2011) з формуванням госпітальних округів та створенням лікарень нового типу (Лехан В.М та співавт., 2010).

У таких умовах велике значення мають наукові дослідження з визначення потреби населення у різних видах медичної допомоги та забезпечення ресурсної бази, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета роботи — вивчити рівень забезпечення дорослого населення України спеціалізованими стаціонарними офтальмологічними ліжками та стан їх використання у закладах охорони здоров'я, що перебувають у сфері управління Міністерства охорони здоров'я України.

Об'єкт і методи дослідження

Нами використано такі методи: статистичний — аналіз звітів закладів охорони здоров'я, які надають стаціонарну офтальмологічну допомогу дорослому населенню України, у 2006, 2010, 2011 р.; бібліосемантичний; системного підходу й аналізу.

Статистична обробка матеріалів дослідження проводилася з використанням методів біометричного аналізу, реалізованих у пакетах програм Microsoft Office Excel 2003 і STATISTICA 6.0 (StatSoft Inc.).

Результати та їх обговорення

Відповідно до поставленої мети на першому етапі дослідження вивчали рівень забезпечення дорослого населення спеціалізованими стаціонарними офтальмологічними ліжками в регіональному ас-

пекті у 2006, 2010, 2011 р. Отримані результати наведено в табл. 1.

Наведені (див. табл. 1) дані свідчать про те, що у 2006 р. при загальній кількості спеціалізованих офтальмологічних ліжок для дорослих 6674 рівень забезпечення становив 1,44 ліжка на 10 тис. населення з коливаннями в розрізі адміністративних територій України від 0,82 — у Тернопільській до 2,65 — у Чернігівській області. Регіональна різниця рівня забезпечення становить 3,23 раза ($p < 0,05$). За період з 2006 по 2011 р. відзначено тенденцію до скорочення спеціалізованого офтальмологічного ліжкового фонду на всіх адміністративних територіях за винятком Жи-

томирської області, де зареєстровано підвищення рівня забезпечення дорослого населення офтальмологічними стаціонарними ліжками — на 0,01 на 10 тис. населення. В цілому по Україні зареєстровано зниження рівня забезпечення стаціонарними офтальмологічними ліжками на 0,12 на 10 тис. населення, що становить 678 ліжок, або в 1,11 раза. У 2011 р. також зареєстровано значні коливання рівня забезпечення спеціалізованим офтальмологічним ліжковим фондом у розрізі адміністративних територій: від 0,75 — у Черкаській до 2,55 — у Чернігівській області. Різниця в рівні забезпечення дорослого населення спеціалізованими

Таблиця 1

Забезпечення дорослого населення спеціалізованими офтальмологічними ліжками у 2006, 2010, 2011 р.

Адміністративна територія	2006		2010		2011	
	Чисельність в абсолютних числах	Забезпечення на 10 тис. населення	Чисельність в абсолютних числах	Забезпечення на 10 тис. населення	Чисельність в абсолютних числах	Забезпечення на 10 тис. населення
Україна	6674	1,44	6379	1,40	5996	1,32
АР Крим	330	1,68	325	1,66	280	1,43
Вінницька	220	1,31	210	1,29	200	1,23
Волинська	102	0,99	102	0,99	102	0,98
Дніпропетровська	575	1,68	530	1,59	465	1,40
Донецька	737	1,61	727	1,64	697	1,59
Житомирська	160	1,21	165	1,29	155	1,22
Закарпатська	162	1,31	152	1,22	144	1,15
Запорізька	311	1,68	293	1,63	283	1,58
Івано-Франківська	212	1,53	195	1,42	190	1,38
Київська	175	1,00	138	0,81	130	0,76
Кіровоградська	120	1,15	120	1,20	110	1,10
Луганська	410	1,72	400	1,75	320	1,41
Львівська	357	1,40	341	1,35	331	1,31
Миколаївська	120	0,99	110	0,93	110	0,93
Одеська	285	1,20	270	1,14	270	1,14
Полтавська	191	1,25	153	1,03	145	0,99
Рівненська	147	1,27	142	1,23	142	1,23
Сумська	245	2,03	245	2,11	230	2,00
Тернопільська	90	0,82	86	0,80	86	0,80
Харківська	372	1,33	357	1,30	346	1,27
Херсонська	108	0,97	95	0,87	95	0,88
Хмельницька	140	1,03	135	1,02	125	0,95
Черкаська	117	0,88	110	0,86	95	0,75
Чернівецька	105	1,16	100	1,11	90	1,00
Чернігівська	303	2,65	298	2,73	275	2,55
м. Київ	530	1,98	530	1,92	530	1,91
м. Севастополь	50	1,33	50	1,32	50	1,32

Таблиця 2

Використання спеціалізованих офтальмологічних ліжок для дорослих у 2006, 2010, 2011 р.

Адміністративна територія	2006			2010				2011				
	Середнє число днів роботи ліжка	Середнє перебування хворого на ліжку	Летальність	Обіг ліжка	Середнє число днів роботи ліжка	Середнє перебування хворого на ліжку	Летальність	Обіг ліжка	Середнє число днів роботи ліжка	Середнє перебування хворого на ліжку	Летальність	Обіг ліжка
Україна	342,39	8,80	0,01	38,90	334,14	8,23	0,01	40,60	333,81	8,04	0,01	41,50
АР Крим	349,14	9,44	—	36,97	350,90	10,25	—	34,24	328,43	10,17	—	32,30
Вінницька	334,42	8,43	—	39,67	333,09	7,96	0,01	41,84	334,26	7,69	—	43,45
Волинська	342,93	8,56	0,02	40,07	272,72	7,10	—	38,41	278,86	6,98	—	39,93
Дніпропетровська	352,38	9,40	0,01	37,47	344,35	8,33	0,01	41,32	345,73	8,14	0,01	42,47
Донецька	354,03	9,73	0,01	36,38	355,46	9,53	0,01	37,31	353,19	9,38	0,01	37,65
Житомирська	328,37	8,36	0,02	39,28	322,48	7,91	—	40,79	308,39	7,68	0,02	40,13
Закарпатська	356,59	8,71	—	40,94	334,32	7,91	—	42,27	360,40	7,88	—	45,72
Запорізька	370,18	10,38	0,01	35,67	368,76	10,26	0,03	35,95	351,43	9,77	0,02	35,98
Івано-Франківська	338,20	10,08	0,01	33,56	340,29	8,78	—	38,74	330,17	8,27	—	39,90
Київська	347,81	7,82	0,01	44,47	341,64	7,46	0,02	45,80	340,47	7,10	—	47,94
Кіровоградська	356,72	8,93	0,02	39,93	371,65	7,50	0,02	49,53	375,06	7,53	0,03	49,78
Луганська	350,44	9,31	0,01	37,66	337,98	9,07	0,01	37,25	345,40	8,11	0,01	42,57
Львівська	344,28	9,77	0,01	35,23	349,25	8,88	0,01	39,31	361,91	8,39	—	43,13
Миколаївська	356,20	9,33	0,02	38,18	343,79	9,08	—	37,86	343,33	8,99	0,07	38,20
Одеська	364,33	10,21	0,02	35,68	343,17	9,20	0,01	37,31	353,63	8,88	0,01	39,84
Полтавська	302,98	9,03	0,02	33,54	350,98	7,70	0,01	45,60	336,64	7,26	—	46,35
Рівненська	353,13	10,16	—	34,76	344,11	9,07	—	37,92	351,79	8,58	—	41,00
Сумська	351,76	8,80	0,02	39,98	347,69	8,22	0,01	42,31	354,46	8,37	0,02	42,35
Тернопільська	345,32	8,98	—	38,46	339,92	8,72	—	38,99	356,13	8,93	—	39,90
Харківська	337,39	8,11	0,03	41,62	348,33	7,71	0,01	45,18	344,48	7,63	—	45,13
Херсонська	358,67	8,99	0,02	39,89	347,20	6,94	0,02	50,02	356,23	6,36	—	56,03
Хмельницька	334,94	9,32	—	35,92	281,01	8,75	—	32,11	305,90	8,96	0,02	34,14
Черкаська	335,98	8,02	0,02	41,92	350,82	7,84	0,02	44,76	359,96	7,22	0,04	49,83
Чернівецька	344,34	9,47	0,05	36,35	351,98	9,15	0,02	38,47	367,47	8,64	0,02	42,52
Чернігівська	350,86	10,42	0,02	33,69	327,95	8,83	—	37,14	339,33	8,75	—	38,80
м. Київ	276,62	5,11	0,01	54,11	229,08	4,61	—	49,74	218,23	4,93	—	44,23
м. Севастополь	356,26	6,92	—	51,46	367,54	7,04	—	52,20	312,74	6,46	0,04	48,38

офтальмологічними ліжками становить 3,4 раза ($p \leq 0,05$).

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу стану використання спеціалізованого ліжкового фонду для надання офтальмологічної допомоги дорослому населенню. Отримані в ході дослідження результати наведено в табл. 2. Наведені дані свідчать про те, що у 2006 р. в цілому по Україні спеціалізоване офтальмологічне ліжко для надання стаціонарної допомоги дорослому населенню працювало 342,39 доби з коливаннями в розрізі адміністративних територій від 276,62 доби у місті Києві до 364,33 доби в Одеській області. Різниця становила 87,71 доби, або в 1,32 раза ($p \leq 0,05$). Отримані дані свідчать про роботу ліжка з переваженням в Одеській області та простій спеціалізованого ліжка в місті Києві. За період дослідження відзначається тенденція до скорочення роботи ліжка. Показник роботи ліжка у 2011 р. становив 333,81 дня (скорочення на 8,58 доби) з коливаннями в розрізі адміністративних територій від 218,23 доби у місті Києві до 375,06 доби — в Кіровоградській області. Різниця становить 156,83 доби, або в 1,72 раза ($p \leq 0,05$), що вказує на нерациональність планування ліжкового спеціалізованого офтальмологічного фонду для надання стаціонарної допомоги дорослому населенню в регіональному аспекті.

Результати аналізу середнього перебування пацієнтів на стаціонарному спеціалізованому ліжку свідчать про тенденцію до зниження цього показника в цілому по Україні за період дослідження з 8,80 доби у 2006 р. до 8,04 доби — у 2011 р. — на 0,76 доби, або в 1,09 раза. При цьому по регіонах виявлено значні

коливання цього показника за всі роки дослідження. Так, у 2006 р. найдовше перебували у стаціонарі пацієнти в Чернігівській області (10,42 доби), а найменше — у місті Києві (5,11 доби). Різниця становить 5,31 доби, або 2,04 раза ($p \leq 0,05$). У 2011 р. відзначали коливання показника від 4,93 доби у місті Києві до 10,17 доби — в АР Крим. Різниця становить 5,24 доби, або 2,06 раза ($p \leq 0,05$). У зв'язку зі скороченням середнього перебування пацієнтів на ліжку збільшився його обіг — з 38,9 у 2006 р. до 41,5 — у 2011 р. (в 1,07 раза), але цей результат не досягає рівня статистичної вірогідності.

Летальність у спеціалізованих офтальмологічних відділеннях в цілому по Україні за період дослідження не змінилася і становить 0,01 з її відсутністю щорічно у зазначених відділеннях на $\leq 48,0\%$ адміністративних територій.

Також вивчали рівень оперативних втручань, які проводять дорослому населенню у спеціалізованих офтальмологічних відділеннях (табл. 3). Виходячи із наведених даних, можна констатувати наявність тенденції до збільшення відносної кількості оперативних втручань на органі зору в дорослому населенні з 2006 по 2011 р. (в 1,04 раза).

Відносна кількість оперативних втручань на органі зору в 2006 р. загалом по Україні з розрахунку на 10 тис. відповідного населення становила 33,67 із коливаннями в розрізі адміністративних територій від 16,85 в Івано-Франківській області до 92,48 — у місті Києві. Різниця у 5,49 раза між цими регіонами є достовірною. У 2010 р. при показнику відносної кількості оперативних втручань по країні 34,74 різниця показника за адміністратив-

ними територіями становить 5,02 раза ($p \leq 0,05$) — від 17,21 у Хмельницькій області до 86,35 у місті Києві. У 2011 р. зберігається подібна ситуація з коливаннями визначеного показника на адміністративних територіях від 16,40 у Хмельницькій області до 75,29 — у місті Києві (різниця в 4,59 раза; $p \leq 0,05$) при середньому показнику по країні 34,88. Необхідно відзначити, що у місті Києві, де має місце найвищий показник відносної кількості оперативних втручань на органі зору в дорослому населенні, у період з 2006 по 2011 р. він скоротився на 17,19 оперативних втручань на 10 тис. населення (1,23 раза).

Висновки

1. За період з 2006 по 2011 р. відзначено тенденцію до скорочення спеціалізованого офтальмологічного ліжкового фонду на всіх адміністративних територіях, за винятком Житомирської області, де зареєстровано підвищення рівня забезпечення дорослого населення офтальмологічними стаціонарними ліжками — на 0,01 на 10 тис. відповідного населення. Загалом по Україні відбулося зниження забезпечення стаціонарними офтальмологічними ліжками на 0,12 на 10 тис. відповідного населення, що становить 678 ліжок, або в 1,11 раза. При загальнодержавному показнику забезпечення дорослого населення спеціалізованими офтальмологічними ліжками на рівні 1,32 на 10 тис. відповідного населення зареєстровано значні коливання в розрізі адміністративних територій — від 0,75 у Черкаській до 2,55 — у Чернігівській області (тобто в 3,4 раза; $p \leq 0,05$).

2. Показник роботи ліжка у 2011 р. становив 333,81 доби (скорочення порів-

Таблиця 3 Оперативні втручання на органах зору в закладах охорони здоров'я, що надають медичну допомогу дорослому населенню, у 2006, 2010, 2011 р.

Адміністративна територія	2006		2010		2011	
	Абсолютна кількість	На 10 тис. населення	Абсолютна кількість	На 10 тис. населення	Абсолютна кількість	На 10 тис. населення
Україна	157 424	33,67	159 026	34,74	159 050	34,88
АР Крим	7020	35,54	6396	32,69	5332	27,28
Вінницька	6976	41,17	7294	44,38	7288	44,60
Волинська	3181	30,65	2895	28,00	3035	29,34
Дніпропетровська	14 016	40,70	13 516	40,32	15 021	45,06
Донецька	17 262	37,44	16 765	37,64	16 683	37,74
Житомирська	4055	30,47	4625	35,95	4327	33,81
Закарпатська	3091	24,87	3215	25,89	3458	27,79
Запорізька	6158	33,10	6145	33,93	5975	33,18
Івано-Франківська	2336	16,85	2388	17,33	2558	18,58
Київська	3341	19,00	3092	18,02	3258	19,03
Кіровоградська	2595	24,46	3138	31,03	2962	29,51
Луганська	7903	32,87	7959	34,50	8212	35,91
Львівська	6382	24,94	7555	29,85	8301	32,86
Миколаївська	3699	30,35	3377	28,41	3357	28,39
Одеська	4746	19,85	4459	18,74	4852	20,41
Полтавська	3728	24,10	4785	32,08	5108	34,52
Рівненська	3042	26,33	3038	26,40	3185	27,66
Сумська	4782	39,06	5556	47,48	5398	46,56
Тернопільська	2104	18,97	1912	17,61	2008	18,58
Харківська	9022	32,07	10 431	37,88	10 171	37,13
Херсонська	3146	27,96	3574	32,73	4092	37,65
Хмельницька	3219	23,49	2290	17,21	2171	16,40
Черкаська	3120	23,32	3651	28,27	3968	30,96
Чернівецька	2070	22,87	1701	18,87	2000	22,19
Чернігівська	4170	35,95	4260	38,68	4244	38,95
м. Київ	24 526	92,48	23 692	86,35	20 764	75,29
м. Севастополь	1734	45,98	1317	34,80	1322	34,89

няно із 2006 р. на 8,58 доби) з коливаннями в розрізі адміністративних територій від 218,23 доби у місті Києві до 375,06 доби — у Кіровоградській області. Різниця становить 156,83 доби, або 1,72 раза ($p < 0,05$), що вказує на нерациональність планування ліжкового спеціалізованого офтальмологічного фонду для надання стаціонарної допомоги дорослому населенню в регіональному аспекті.

3. Середній термін перебування пацієнтів на стаціонарному спеціалізованому ліжку має тенденцію до зниження в цілому по Україні — з 8,80 доби у 2006 р. до 8,04 доби у 2011 р., тобто на 0,76 доби з коливаннями цього показника від 4,93 доби у місті Києві до 10,17 доби — в АР Крим. Різниця становить 5,24 доби, або 2,06 раза ($p < 0,05$).

4. Летальність у спеціалізованих офтальмологічних відділеннях в цілому по Україні за період дослідження не змінилася і становить 0,01 з її відсутністю щорічно у зазначених відділеннях до 48,0% адміністративних територій.

5. Відносна кількість оперативних втручань на органі зору в дорослого населення щорічно зростає і в 2011 р. становить 34,88

із коливаннями на адміністративних територіях від 16,40 у Хмельницькій області до 75,29 — у місті Києві (різниця у 4,59 раза; $p < 0,05$). У місті Києві, де зареєстровано найвищий рівень оперативних втручань на органі зору в дорослого населення, за період з 2006 по 2011 р. цей показник скоротився на 17,19 оперативних втручань на 10 тис. населення (1,23 раза) і становив 75,29.

Список використаної літератури

Комітет з економічних реформ при Президенті України (2010) Реформа медичного обслуговування. У кн.: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава». Київ, с. 22–23.

Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. та ін. (2011) Охорона здоров'я України: проблеми і напрями розвитку. Вісн. соц. гігієни та організації охорони здоров'я України, 4: 5–18.

Лехан В.М., Слабкий Г.О., Рудень В.В., Шевченко М.В. (2009) Структурна перебудова як шлях підвищення ефективності використання ресурсів системи охорони здоров'я в умовах фінансово-економічної кризи. Охорона здоров'я України, 1(3): 18–20.

Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. (2010) Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір. Україна. Здоров'я нації, 1: 5–23.

Матюха Л.Ф. (2011) Медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини в Україні. Автореф. дис. ... докт. мед. наук. Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика. Київ, 40 с.

Характеристика використання коечного фонду для стаціонарного лікування дорослого населення с болезнями органа зрения

Г.О. Слабкий, С.В. Збитнева

Резюме. Представлены результаты анализа обеспеченности взрослого населения специализированными офтальмологическими койками. Показан уровень их использования по административным территориям. Доказана нерациональность планирования коечного специализированного офтальмологического фонда в региональном аспекте.

Ключевые слова: офтальмологическая помощь, взрослое население, коечный фонд.

Characteristics of bed fund use for stationary treatment of adult population with organs of vision diseases

H.O. Slabkyi, S.V. Zbitneva

Summary. There were presented the results of adults population provision with specialized ophthalmological beds. There was shown the level of their use beyond the administrative territories. The irrationality of planning of bed specialized ophthalmological fund in regional aspect was proved.

Key words: ophthalmological assistance, adult population, bed fund.

Адреса для листування:

Слабкий Геннадій Олексійович
02099, Київ, пер. Волго-Донський, 3
ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»